

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

Természet- ismereti séta a Merzse-mocsár vidékén

Vízivilág Budapest

*„Ez ismét szép napja volt életemnek, nagyon szép.
A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal,
kinek semmi titka nincs előttem.”*

/ Petőfi Sándor /

Bevezető

A közel kétmillió városlakóból kevesen tudják, hogy a főváros 525 négyzetkilométere nem csak urbánus gondokat és értékeket, de természeti problémákat és kincseket is rejt. És itt nem csak Budapest világviszonylatban is egyedülálló hévizes barlangjaira gondolunk, hanem kies kertekre, pihentető parkokra, sziklás sasbércekre, madárdalos erdőkre, virágos lápokra, zsongó mocsarakra. Olyan helyekre, ahol a felfedezés kalandja vár, ahol rácsodálkozhatunk a természet (és néha benne az ember) mélyről fakadó harmóniájára.

A természetismereti füzet-sorozat elkészítésének egyik fő célja az volt, hogy kedvet hozzunk azoknak, akik magukban, családjukkal, vagy tanítványaikkal elindulnak a főváros természeti szépségeit felfedezni. Szeretnénk, ha ezek a tiszteletre és szeretetre méltó személyek mind többen lennének.

Mert a természetnek is szüksége van barátokra!

A másik indok szerint úgy sejtjük, hogy sokan azért nem indulnak el, mert nem tudják, hogy van felfedezni való, hogy az „idegen” vidék szerintük nem érdekes, sőt ismeretlenül még barátságtalan is. Az elindulásban, az arra való felkészülésben segíthet e kiadvány. Természetesen nem titkolt az a célunk sem, hogy közben mozgásra, természetszeretetre, a turista értékek tiszteletére is formáljuk túránk résztvevőit.

Jelen füzetben Budapest mocsárvidékét, a Merzse-mocsarat mutatjuk be, mely kiemelkedő madárvilágával, szemet gyönyörködtető lepkeivel, ízeltlábúival, különféle kételtű és hulló populációival, védett növényeivel méltán élvezi a Fővárosi védelem státuszát immár 1977 óta.

„Láttál-e ezer szárcsafiókát,
Úszó fészket a nagy vizeken?
S hallgattad-e ködös hajnalokon,
A vándormadár hogy mit üzen?”

/ Fekete István /

Terület bemutatása

Földrajzi helyzet, megközelítés

A Merzse-dűlő Budapest XVII. kerületében, lakott területektől távol, a ferihegyi reptér, a rákosi vasúti pálya és az ecseri halmok közötti háromszög legmélyebb területén fekszik, déli kiterjedésével érintve Budapest és Pest-megye határát. A mocsár Rákosmente több településének része, valamint

Ecser felől is megközelíthető. Rákoshegyről az Erdő utca, Rákoskeresztúrról, Rákoscsabáról és Rákosligetéről az Összekötő utca, míg Rákoskertről a vasútállomás melletti földút vezet a védett terület felé. A leggyorsabban ez utóbbi felől érhető el, kb. 15 percnyi sétával a Ferihegynek tartó földúton. A 168-as busz Rákoshegy Ferihegyi út megállójától az Erdő utcán át fél- egy óra alatt teljesíthető a távolság. Jó időben a homok utakon kerékpárral és autóval is el lehet jutni a két kijelölt parkológ.

Térkép

Általános, komplex leírás

A Merzse-mocsár természetvédelmi terület a főváros helyi jelentőségű védett természeti területe. A védett terület kiterjedése 494 744 m², környezetével együtt szabadon látogatható, könnyedén bejárható.

Az egykor nagy kiterjedésű rákosi mocsárvidék egyik utolsó képviselője ez az erősen degradált, de mégis védelemre méltó sík terület. A mocsár a főváros néhány, még meglévő vizes élőhelye közül a pesti oldalra egykor jellemző mocsaras területek egyik utolsó maradványa.

A Rákosok vidéke egykoron igen változatos és nagy kiterjedésű volt, körülbelül 150 évvel ezelőtt még a Nagykörúttól kezdődött, Zugló szinte teljesen beletartozott. Azonban a vizes élőhely területe hamar áldozatul esett a mezőgazdaság robbanásszerű növekedésének, így az is csoda, hogy a Merzse-mocsár épségben megmaradt, s bár napjainkra nagyon összezsugorodott, és erősen leromlott az állapota, így is jelentős növényritkaságokkal és gazdag madárvilággal rendelkezik.

A területet minden irányból szorongatják a felszántott, megművelt földek, ráadásul a mocsár az aszályosabb években rendszeresen kiszárad, mely jelenség a korábbi években hulló kevesebb csapadék, illetve a tágabb környezet jelentős mértékű átalakítása

Információs táblák a tanösvényen

- repülőtéri építkezések, vízvezető árok létesítése, csatornázás stb.-miatt rendszeressé vált.

S bár igaz, hogy egy mocsár életében az időszakos kiszáradás természetes jelenség, s az ilyen vizes élőhelyek időről időre elvesztik vizüket, melyet az esőkből, valamint a talajvízből újra és újra pótolnak, de ha ez a kiszáradás durva antropogén beavatkozások következménye, a terület magától nem mindig képes regenerálódni!

A nagyfokú zavarás és degradáció ellenére a terület mégis igazi természeti értékeket rejt, mindenképpen érdemes meglátogatnunk!

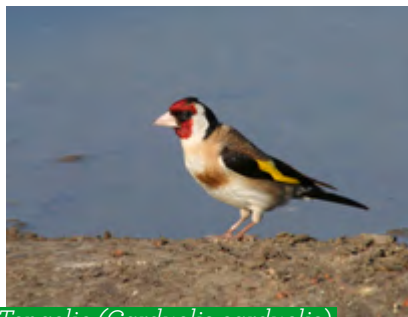
A túraterület részletes bemutatása

A felső-pliocén korban a Visegrádi-hegység és a Börzsöny között áttörő Ős-Duna lelassulva alsószakasz-jellegűvé változott, és lerakta kavicsos, homokos, iszapos hordalékát. Így hozta létre azt a hordalékkúp-síkságot,

Buja, zöld vidék

melyen sok-sok ágra szakadva csalinkázott tova délkelet felé a folyam vize. A lefolyásvölgyek közötti magaslatokon erdős homok és lösz dombok alakultak ki, míg a mélyedésekben gazdag vízi világ jött létre: mocsarakkal, lápokkal, nedves ligetes rétekkel. Ennek a hatalmas térségnek többé-kevésbé megmaradt foltjai igazi természeti értékeket őriznek. Ilyen például az újpesti homoktővis élőhely, ilyen a Dabas-Ócsai-turjánvidék, és ilyen a Merzse is, mely az egykori Rákosi mocsárvidék apró maradéka.

Tengelic (Carduelis carduelis)

A Naplás-tóhoz hasonlóan a terület geológiai felépítésében a Duna V. terasza játszott szerepet. A vízáteresztő kavics és homok rétegekre települ a napjainkban is képződő öntésiszap, öntésagyag. Ezek a fiatal ártéri üledékek képezik azt a vékony vízzáró réteget, amely lehetővé teszi a felszíni vízfelület megmaradását.

Az egykori buja vízi világ mai hiedelmeinkkel ellentétben nemcsak nehezítette, de segítette is az itt lakók életét. Az akkor még nagy kiterjedésű nyílt vízfelületű mocsár izletes tavi halakat adott a konyhára, a mocsaras részen és a csatornában pedig nyüzsgött a csíkhall, amit szintén fogyasztottak. Sőt, a ma már védett mocsári teknős is megszokott táplálék volt. A magasabban fekvő üde réteket legelőként, kaszálóként hasznosították a keresztúri gazdák. A télen aratott nád a lakóházak, ólak nádfedelét biztosította, míg a füzesek vesszőt adtak a kosárfonáshoz. Nem csak a népi, de a hivatalos orvoslásban is fontos szerepe volt az itt gyűjtött piócának (orvosi nádaly).

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Széncinege (*Parus major*)

A mocsár területe a XIX. század eleje óta folyamatosan zsugorodott, napjainkra már csak néhány száz négyzetméteres szabad vízfelülettel rendelkezik, ami töredéke eredeti méreteinek.

A vízfelület csökkenésének oka lehet az elmúlt évtizedek aszályos időjárása éppúgy, mint az antropogén (ember által okozott) tájformáló hatások (repülőtéri építkezések, vízelvezető árkok, csatornázottság bővülése).

A vízfelület csökkenése, az elmúlt évek csapadékos időjárásának köszönhetően napjainkra megállt.

A Merzse-mocsár természetvédelmi terület három részegységből áll, melyből kettő vizes élőhely, a harmadik pedig erdős-ligetes vidék. A dűlő déli részén terül el az északnyugat-délkelet irányú depresszió, a Nagy-Merzse. Ez egyben a védett terület legnagyobb egysége, melyet a fővárosban a legnagyobb kiterjedésű nádas borít; számos ritka és értékes madárfajnak adva otthont.

Nádirigó
(*Acrocephalus arundinaceus*)

A tőle távolabb, másfél-két kilométerre északra található Kis-Merzse járatanabb, ezen a részen a természet igazi menedékre lel! A terület körbejárását nehezítik a környező szántóföldek, valamint az ösvények hiánya. További jellemzője, hogy sekély medre minden évben megtelik vízzel, ezért a vízhez kötődő fajok képesek a területen átvészelni a Nagy-Merzse esetleges kiszáradását.

A Nagy-Merzséhez közel, északnyugatra fekszik a terület legkisebb egysége, a Gyolcs-rét, amely nevével ellentétben egy puhafás ligeterdő maradványa; bokrokkal és idős nyárfákkal elszórtan borított erdős vidék, ahol elsősorban az erdei életközösségek lelnek otthonra.

Az értékes és védett területeket szántóföldek (repce, rozs, kukorica) veszik körül, a mocsár körül telepített erdők húzódnak (akác, nyár, tölgy).

Ezek lennének a védett területek puffert zónái, holott sajnos e feladatot az intenzív művelésű szántók és ültetvény erdők aligha képesek biztosítani. Gondoljunk csak a vegyszerhasználatra, az invazív fajok terjedésére, valamint a zaj- és fényszennyezésre.

Fehér akác
(*Robinia pseudoacacia*)

A terület növényvilága

Budai imola
(*Centaurea sadleriana*)

A területről négy haraszt, százharmincegy kétszikű és ötvenegy egyszikű növényfajt írtak le. Megtalálható élőhelyek a *magassásos*, a *nádas*, a *bokorfüzes*, a *fűz-nyár ligeterdő*, a *száradó kékperjés láp-rét* és *kaszálórét* is. Régebbi leírások beszámoltak úszólápokról, de a jelentős vízszintsüllyedés miatt ezek mára már megszűntek.

A terület védett növényei közé tartozik a *budai imola*, a *súnyoglábú bibircsvirág*. Sajnálatos módon az elmúlt évek bizonytalan vízjárásai és gyakori kiszáradásai következtében napjainkra a degradálódott gyepekről eltűntek az értékes orchidea fajok, ám szerencsére a korosodó tölgyesekben új otthonra lelt, egy korábban itt nem élő faj, a *kardlevelű madársisak*. Tehát e fajnak köszönhetően ismét találkozhatunk orchideákkal a mocsár környékén!

Emellett a területen egyéb, igen ritka, fővárosi jelentőségű fajokat is meg lehet pillantani. Ilyen a *kisfészkű aszat*, a *parti fűz*, a *fehér madársisak*, a *jávorka fényperje*, a *széleslevelű nőszőfű*, a *tallós nőszőfű* vagy az *őszi kikerics*. Tavasszal a vizesebb helyeken megfigyelhetjük a *sárga nőszirmot*, a szárazabb, homokosabb helyeken a *fürtös gyöngyike* szépen virágzó egyedeit. A vizesebb részeken pedig elsősorban *bokorfüzek* és *füzek* tenyésznek, ám jelentős a *cserje állomány* is; *galagonya*, *kökény*, *feketebodza*, *ezüstfa* zöldellik.

A telepített erdők állományalkotó fája a *fehér akác*, a *fehér nyár* és a *kocsányos tölgy*.

Szúnyoglábú bibircsvirág
(*Gymnadenia conopsea*)

A Merzse-mocsár állatvilága

Fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*)

A terület rovarvilága is igen gazdag, megtalálhatók itt az olyan ritka ízeltlábúak, mint a *bőrfutrinka*, a *kékfutrinka* vagy a *szalmacincér*, de számos egyéb ritka, és védett faj is előfordul a területen. Az itteni rétek nappali lepke egyed- és fajgazdagsága mindenki számára feltűnő! Ezek közül is kiemelkedő jelentőségű a Vörös Könyves *vérfű-hangyaboglárka* lepke az igen látványos *farkasalmalepke* vagy a *fecskefarkú lepke*.

Néhány évtizeddel ezelőtt a merzsei vízrendszerben *réti csík* és *lápi póc* is megélt, ma pedig a kétélűek számára biztosít kiemelkedően fontos élő- és szaporodó helyet. A ritka vendégek mellett, - mint amilyen a pettyes és tarajos götte, valamint a barna varangy - a zöld levelibéka, a barna ásóbéka is felkeresi a vizeket kora tavasszal, hogy szaporodhasson, és árulkodó hanggal jeleznek a vöröshasú unkákat és kecskebékákat is. A hüllők közül a *vízisiklók* mellett a *mocsári teknősök* is otthonra találnak itt, a szárazabb réteken pedig jelentős *fürge gyík* és *zöld gyík* populáció él.

Zöld levelibéka
(*Hyla arborea*)

S bár ezen a területen nem figyelhető meg oly sok madárfaj, mint a Naplástónál, de a viszonylag kisebb mértékű háborgatás révén azok biztosabban és nagyobb egyedszámmal fordulnak elő. Napjainkig több mint 175 madárfajt figyeltek meg a Merzse-dűlőn, ami az országban dokumentált fajok majd fele! A ragadozó *barna réti-héja* rendszeresen költ a területen. A különböző nádi- és vízimadarak,

Kis vöcsök
(*Tachybaptus ruficollis*)

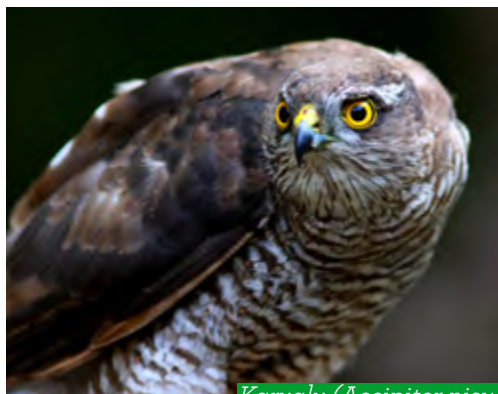
mint a *függőcinege*, a *nádirigó*, a *vízityúk*, a *szárcsa*, a *bölömbika*, a *kis vöcsök*, a *szürke gém*, a *nagy kócsag*, és a különböző *nádi poszáta* és *réce* fajok is fellelhetők erre felé, megfigyelésüket segíti a vízpart közelébe épített, 2015-ben felavatott madármegfigyelő torony.

A mocsarat övező réten, bokorfüzesben és fűz-nyár ligeterdőben, további madárfajokat is megfigyelhetünk. Ilyenek például a *gyurgyalag*, a *kakukk*, a *sárgarigó*, az *örvös galamb*, a *búbos banka*, a *tövisszúró gébics*, a *fülemüle*, a *barátcinege*, a *fogoly*, a *fűrj*, a *füleskuvik*, a *karvaly*, az *egerészölyv* és a *vörös vércse*. Megfigyelték költését a Budapesten ritka költőfajnak számító *kis őrgébics*nek is. A tavaszi és őszi vonuláskor további ritka fajok is megfigyelhetők a dűlőben, pl. *rétisas*, *kis kócsag*, *fekete* és *fehér gólya*.

Az emlősök közül az *őz* és a *róka* mellett a *menyét*, a *hermelin* és a *borz* is „őslakója” a természetvédelmi területnek. Természetesen a ragadozók fő táplálékát adó *pocok*- és *egérfélék* is gyakoriak, a kitett madárodúkból pedig megjelent a *mogyorós pele* is.

Madármegfigyelő les a mocsárnál

Karvaly (*Accipiter nisus*)

A terület télen sem élettelen, a *kékes réti-héja*, *kis sólyom*, *szajkó*, *fekete harkály*, *egerészölyv*, *széncinege*, *fenyőrigó*, *tengelic*, *zöldike*, *fácán* ilyenkor is fellelhető. A hóba rajzolt lábnyomok pedig *feketerigóról*, *mezei nyúlról*, *rókáról*, és *vaddisznóról* árulkodnak!

A tanösvény bejárása

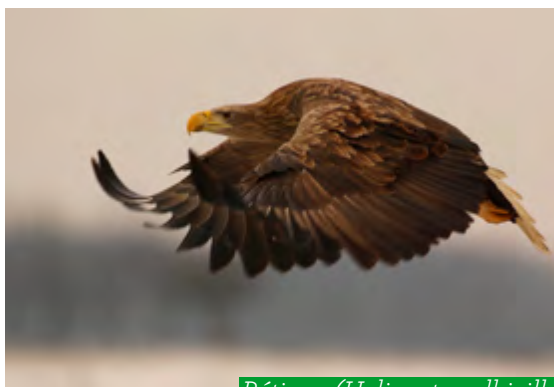
A Merzse-mocsár turisztikai infrastruktúrája - magasles, tűzrakóhely, sorompók, földutak - kielégítő, fejlesztést kevésbé, inkább karbantartást igényelnek.

Zöld béka jelzés

A Merzse-dűlő természetismereti bejárásához hathatós segítséget nyújt a zöld béka jelű tanösvény. Az indítótáblák Rákoskert, Rákoshegy és Ecser vasútállomáson, valamint a Pesti út és az Összekötő út kereszteződésében találhatók. A tanösvény többi állomása a védelem alatt álló vizes, erdős élőhelyeken kívül bemutatja a mezőgazdasági területek, mezővédő erdősávok, akácok élővilágát, a terület hidrogeológiai felépítését, vízutánpótlását. Kitér a természetvédelem fontosságára, a megoldandó problémákra és azok feloldására tett gyakorlati megoldásokra. Bemutatja a térség mezőgazdaságát, jelenlegi és korábbi gazdálkodásmódjait, a terület XIX. századi kúthálózatát.

A terület megismerését táblacsoportok segítik, oly módon, hogy a nagy, központi bemutató tábla mellett egy rajzos magyarázó, és egy ellenőrző kérdéseket tartalmazó kisebb tábla is megtalálható a természetvédelmi területen.

Réti sas (Heliaeetus albicilla)

A tanösvényt bejárva az alábbiakkal gazdagodhatunk: helytörténeti ismereteket szerezhethetünk, megismerhetjük a kaszálórétet, láprétet, a telepített kocsányos tölgyest, mint élőhelyet. Ismerkedhetünk vízimadarakkal, hüllőkkel, kétélűtüekkel, tanulhatunk a szukceszzióról és területfenntartásról. Ismereteket szerez-

hetünk a Merzsét veszélyeztető özönnövényekről, az akácos-fehéryanaras telepítésről, csakúgy, mint a védett területet veszélyeztető egyéb tényezőkről. Emellett megismerhetjük a *Gyolcs-rétet*, a *Kis-Merzsét*, a természetes erdők, és a természetvédelem gyakorlatát, a Merzse vízgyűjtőjét és itatókútjait, a mesterséges vízutánpótlást és a mezővédő erdősávok fontosságát csakúgy, mint a mezőgazdálkodás mikéntjét és a mezőgazdasági területek élővilágát.

Búbos banka (Upupa epops)

2015 tavaszától már a teljes egészében felújított 15 állomásos természetismereti tanösvényt kereshetjük fel. Kirándulásunk során ne felejtjük, a kizárólag gyalogosan és kerékpárral látogatható területet csak a meglévő sétautakról lehet megtekinteni, ezekről letérni nem szabad!

Mezei nyúl (Lepus europaeus)

Javasolt megfigyelési szempontok

- Derítsük ki, hogy megközelítőleg hány méterrel vagyunk a budapesti Duna-szakasz vízszintje fölött, ha a Nagy-Merzse víztükre tszf. 132 méter magasan helyezkedik el? Hány méterrel van magasabban a Gellért-hegy teteje?
- Tanulmányozzuk a homok (kőzet) jellemző tulajdonságait! (Törmelékes üledékes kőzet, porózus szerkezetű, a vizet gyorsan átengedi stb.)
- Figyeljük meg az ültetett erdők (faültetvények) és a természetközeli erdők eltérő fajgazdagságát!
- Keressünk özönnövényfajokat utunk során! (Fehér akác, selyemkóró, keskenylevelű ezüstfa, kanadai aranyvessző stb.)

- Figyeljük meg a növényzeti zónákat a nyílt víztükrönél, elemezzük a parti zonációt!

- Milyen gyógyhatású, illetve mérgező növényekkel találkozunk a területen? (Fekete bodza, gyalog bodza, egybibés galagonya, fehér fűz, parti fűz, foltos bürök stb.).

Galagonya (Crataegus monogyna)

- Állítsunk össze az itt élő fajokból táplálékláncokat, táplálékhálózatot!

- Miért lenne nagy jelentősége ún. ökológiai folyosó kialakításának a védett és a művelt területek között? (A védett élőhelyek és a művelt területek között ökológiai folyosó kialakítása lenne szükséges az élőlények mozgása, szaporodása, vándorlása, táplálékszerzése szempontjából. Emellett biztosítaná a védett területek élővilágának megővését a művelt területek kezelése során kialakított vegyszerezés és talajművelés káros hatásaitól).

Szürke gém (Ardea cinerea)

- Milyen eszközök, megoldások védik a terület természeti értékeit? (Sorompó, figyelmeztető tábla, kijelölt útvonal, a természeti értékeket bemutató táblák stb.).
- Fogalmazzuk meg, mire kell figyelnünk kirándulásunk során! (Ne hangoskodjunk, ne hagyjunk magunk után hátra szemetet, ne térjünk le a kijelölt sétaútról, ne tépjük le a növényeket stb.).

Egy kis pedagógia

Ismeretfeldolgozási módszerek

- A mocsár mint élőhely, a természetközeli és a telepített erdő növény-társulásainak, életközösségeinek megismerése, felismerése, leírása, bemutatása.
- Az élővilág környezethez való alkalmazkodásának módjai, „túlélési stratégiák”.
- A monokultúras telepített erdők és a természetközeli erdők fajdiverzitásának (sokféleségének) különbsége, ennek hatása az élőhely élőlények környezethez való alkalmazkodására. Invazív, környezetidegen özőnfajok környezeti hatásai.
- Állatfajok besorolása, élőhelyük és táplálkozási kapcsolataik sajátosságai.
- Vonuló és állandó madárfajok megismerése.

Nevelési módszerek

- Gyakorlással jártasság szerzése a növények és állatok felismerésében, növény- és állathatározók használatában.
- Jártasság szerzése a vízi madarak és víz környékén élő madarak megkülönböztetésében, rendszerezésében, alkalmazkodóképességük megállapításában.
- Felvilágosítás, véleménycsere, vita környezet- és természetvédelmi kérdésekben (illegális hulladéklerakás, monokultúrák telepítése és az élőhelyek diverzitásának összefüggése, puffertóna hiánya, özőnfajok túlszaporodása).

Róka (*Vulpes vulpes*)

Hasznos lehet

Javasolt időszak: április, május, június

- A legjobb térkép a területről a Budapest kerékpáratlasz (1:20.000), ill. jól használható a Google Earth térképe is. (Figyelem! A Kis-Merzse és a Gyolcs-rét felirat 2-2 cm-rel feljebb került a valósághoz képest.)
- A laza homokos utak akkor is fárasztóak, ha színtemelkedés alig van.
- Legalább 4 órát szánjunk a tanösvény bejárására!
- Ha korlátozott az időnk, akkor is javasoljuk a terület megismerését, ebben az esetben érdemes csak a Nagy-Merzsét körbesétálni a 2-9. állomás érintésével.

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

Pozitívumok:

- Igényesen kivitelezett és tartalmas információs táblák találhatók a tanösvényen
- Jól követhető útvonal (táblán térképvázlat és jelzett útvonal)
- Gazdag, látványos élővilág
- Madármegfigyelő-hely

Jó tudni:

- Előfordulhat illegális szemétkeresés a területen
- Vízvételi lehetőség, bolt nincs az útvonalon

Felhasznált szakirodalom:

Bajor Zoltán: Budapest természeti kalauza, Kossuth Kiadó 2009.

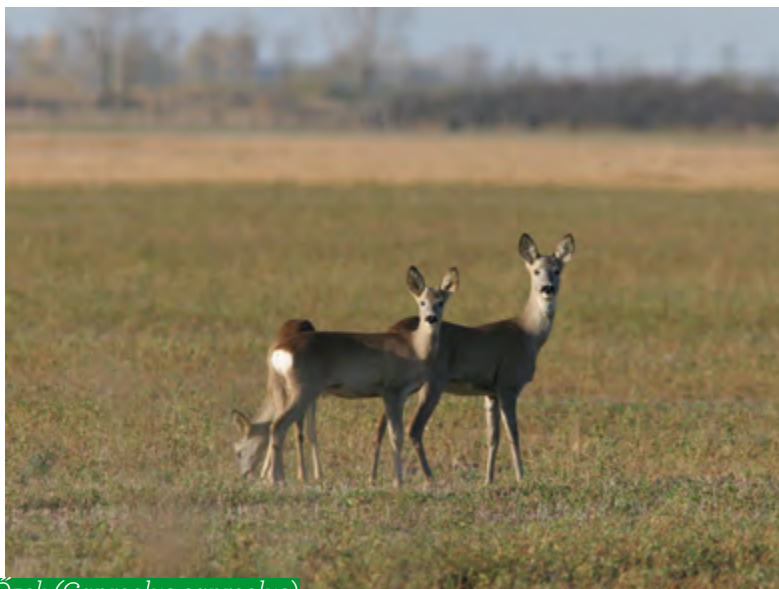
Budapest kerékpáratlasz, Frigoria 2007 (1:20.000)

Dr. Vasváry Artur (szerk.): Országjárás-vezetők kézikönyve I-II. TIT, 1977.

43. Országos Biológus Napok Előadásai 2001. Magyar Természettudományi Társulat kiadványa

Kovács T.-Kecskés Ferenc: A vízívilág nyomában 2005. MME Kétteltű-hüllő-védelmi Szakosztály

Petrőczy T.-Gazdag L.: Merzse-mocsár természetvédelmi terület világa CD. 1996.

Ózek (*Capreolus capreolus*)

Budapest Főváros Közgyűlése által védetté nyilvánított természeti területek

II. kerület

„Balogh Ádám-szika természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a beépített környezetben zárványként megmaradt élőhely védelme, valamint a terület jelentős geológiai, botanikai, zoológiai és tájképi értékének megőrzése okán.

„Apáthy-szika természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a terület védetté nyilvánításának célja a Budapesti-hegység felsőtriász dolomit összetételű, legjelentősebb faunalelőhelyének, földtani alapszelvényének, a terület természetes növénytakarásainak, védett növény- és állatfajainak, valamint meghatározó tájképi értékének megőrzése.

„Fazekas-hegyi köfőjő természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a nemzetközileg is jelentős felsőtriász csiga (Gastropoda) faunalelőhely, valamint a felhagyott köfőjőhöz kötődő természetes növény- és állatvilág megőrzése okán.

„Ferenc-hegy természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a terület botanikai, zoológiai, geológiai, tájképi értékeinek megőrzése, mely a fokozottan védett Ferenc-hegyi-barlang felett található.

„Mihályfi Ernő kertje természetvédelmi terület”: a kert védetté nyilvánításának célja a több mint félszáz fás szárú és közel 300 lágy szárú taxonból álló növényállományok, mint kiemelkedő értékű botanikai gyűjteménynek a megőrzése.

III. kerület, Óbuda-Békásmegyer

„Róka-hegyi bányák természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a részben alapszelvényként számon tartott, eocén, oligocén képződményeket és paleokarszt formákat magába foglaló földtani értékek megőrzése, valamint a bányához tartozó értékes növény- és állatvilág védelme.

„Mocsáros természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja az érzékeny vízháztartás fenntartása és az ezzel összefüggő időszakos vízállások kialakulásának biztosítása, melyhez fajgazdag, mocsári élőhelyekre jellemző növény- és állatvilág kötődik.

IV. kerület, Újpest

„Újpesti homoktövis természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a védett természeti területen található homoki növénytakarások és a hozzájuk kötődő állatfajok védelme, valamint tudományos és oktatási célból történő tanulmányozhatóságának biztosítása.

„Palotai-sziget természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a Duna fővárosi szakaszán csak néhány helyen fennmaradt ártéri ligeterdők egyikének megőrzése, mely számos védett madár-, kétlábú és ízeltlábú fajnak ad otthont, valamint jelentős tájképi értékkel is rendelkezik.

X. kerület, Kőbánya

„Felsőrákosi-rétek természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a Rákos-patak mentén fennmaradt értékes lápi élőhelyeket, közöttük jó állapotban megmaradt üde lápréteket, kékperjés kiszáradó lápréteket, égerligeteket magában foglaló növénytakarások, védett növényfajok és a rendkívül gazdag állatvilág védelme, valamint a terület jelentős tájképi értékének megőrzése.

XI. kerület, Újbuda

„Budai Arborétum természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a hazai oktatásban, kutatásban kimagasló szerepet betöltő botanikai gyűjtemény megőrzése, mely a főváros egyik legjelentősebb, több mint 1400 fás szárú fajt és fajtát bemutató gyűjteményes kertje.

„Rupp-hegy természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a természetes növénytakarásokkal rendelkező, számos védett, valamint veszélyeztetett állat- és növényfaj élőhelyének megőrzése, illetve az itt található földtani értékek védelme.

„Kőérberki szikes rét természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a főváros egyetlen megmaradt sziki növénytakarásának megőrzése, mely alatt rendkívül jelentős keserűvíz-lelőhely található. E rendelet 12. melléklete tartalmazza a terület természetvédelmi kezelési tervét.

XII. kerület, Hegyvidék

„Ördöggyom természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a rendkívüli gazdagságú és jelentőségű flóra, valamint fauna, illetve az egyedülálló földtani képződmények védelme.

„Kis-Sváb-hegy természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a tájképileg is jelentős, zárványként fennmaradt élőhely botanikai, zoológiai és geológiai értékeinek megőrzése.

„Denevér úti gyeppolt természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a fennmaradt löszgyepek védelme, valamint geológiai, bányászati emlékeinek megőrzése.

„Fácános természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja az élőhelyen található rendkívül értékes, érintetlen budai nyúlfarkfüves gyeptársulás és a környezetében megmaradt természetes vagy természetközeli erdőterületek, valamint az ezekhez kötődő élővilág megőrzése, különös tekintettel a helyi védettségű fővárosi területekről mára eltűnt idős bükkállományokra.

„Csillagvölgyi út természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a részben beépített ingatlanok keleti és északi részén található, zavarástól mentes, járatlan, természetes tölgyes-körises erdőállomány, valamint az ezekhez kötődő növény- és állatvilág megőrzése. A zárt erdő egyben a meredek domboldal erózió elleni védelmét is biztosítja, mellyel fenntartható a völgytorkolat természetközeli jellege.

„Istenhegyi úti kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a természetes vegetáció és a lakókert harmonikus egyesítésének, valamint a jelentős utcai értékeknek a megóvása, a kocsánytalan tölgyvel, vadgesztenyével, juharral elegyesen kialakult, zárt növényállomány és a díszkerti örökzöldek védelme.

„Művész úti kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a táji adottságoknak leginkább megfelelő „erdős” kert megóvása, az idős, természetes növényállomány (kocsánytalan tölgy, bükk, juhar) és a díszkerti fák, örökzöldek (életfa, tiszafa, álciprus) harmonikus képének védelme, megtartása

XV. kerület, Rákospalota-Pestújhely

„Turjános természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a Pesti-síkságra egykor jellemző tájkép megőrzése, növényzetének és állatvilágának védelme.

XVI. kerület, Mátyásföld

„Naplás-tó természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a fővárosban egyedülálló természetes növénytársulások, védett és veszélyeztetett növényfajok, a rendkívül gazdag állatvilág védelme, valamint jelentős tájképi, rekreációs értékének megőrzése.

XVII. kerület, Rákosszentmihály

„Merzse-mocsár természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a főváros emberi tevékenység által kevésbé zavart vizes élőhelyének védelme, növény- és állatvilága fennmaradásának biztosítása, jelentős tájképi értékének megőrzése.

„Péceli úti kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja egy olyan botanikai magángyűjtemény megőrzése, amely a kiemelkedően magas faj- és fajtagazdagságával jelentős szerepet vállal a környezeti nevelésben.

XXII. kerület, Budafok-Tétény

„Kis-Háros-sziget természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a dunai zátonysziget természetes úton kialakult növényzetének védelme, háborítatlanságának és kutatásának biztosítása.

„Tétényi-fennsík természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a különböző természetes növénytársulások és a fővárosban egyedülálló védett és veszélyeztetett állat- és növényfajok élőhelyének védelme, különös tekintettel a nagy kiterjedésű sztyepprétekre.

XXIII. kerület, Soroksár

„Soroksári Botanikus Kert természetvédelmi terület”: a terület védetté nyilvánításának célja a fennmaradt természetes, vízhez kötődő növénytársulások védelme mellett a kutatásban, oktatásban és környezeti nevelésben fontos szerepet betöltő gyűjtemény megőrzése.

Budapest Főváros Közgazdasági és Környezetvédelmi Főosztály által védetté nyilvánított természeti emlékek

„Gazda utcai hársfa”, „Pusztaszeri úti védett földtani alapszelvény”, „Bécsi kapu téri védett szőlőtőke”, „Kondor úti Libanoni cédrus”, „Heinrich István utcai olimpiai emléktölgy”, „Eötvös úti kocsánytalan tölgy”, „Felhő utcai hegyi mamutfenyő”, „Lóránt úti korai juhar”, „Mártonfa utcai eperfa”, „Hangya utcai feketefenyő”, „Ráth György utcai platán”, „Sváji úti bükk”

Impresszum

Kiadja:

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

Felelős kiadó: dr. Farkas István
Cím: 1091 Budapest, Üllői út 91/b
Tel: +36 1 216 72 97
Fax: +36 1 216 72 95
www.mtvosz.hu

Szakmai partner:

Budapesti Természetbarát Sportszövetség

Szerző: Németh Imre

Fotók: Molnár Antal

Adományvonal:

A **13600**-as szám tárcsázása után üsse be az **69**-es kódot.
Most minden hívás **250Ft**-tal támogatja a Magyar Természetvédők Szövetségét.
Az Adhat Vonal az Invitel, a T-Home és T-Mobile, valamint
a Telenor és Vodafone hálózatából hívható.
A hívásokból befolyó összeget természetvédelmi szakmai programunkra fordítjuk.

Köszönjük!

A projektet a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapja támogatta.

A kiadvány újrapapírra készült.